

IJTIMOIY TARMOQLAR TURLARI VA ULARNING ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIDAGI AHAMIYATI

Farg'ona shahar 2-sonli
politexnikum
maxsus fan o'qituvchisi
Jumaboyev Boburmirzo
Shavkatjon o'g'li.

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim islohotlarining rivojlanib borishi, ijtimoiy tarmoqlar turlari va ularning zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati muallif tomonidan keng yoritib berilgan. Qolaversa, ta'lim tizimida ijtimoiy tarmoq turlari va ularning zamonaviy vositalarini tadbiq etish bo'yicha taklif va tavsiyalar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim, ijtimoiy tarmoqlar, zamonaviy ta'lim, axborot texnologiyalari.

21-asrda kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi tufayli axborot jamiyati haqiqatga aylandi: jamiyat har xil turdagi ma'lumotlarga ega bo'ldi va ularga real vaqt rejimida kirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Axborotdan foydalanish qoidalarini bilish, kerakli manbalarni izlash va tanlashda ma'lum madaniyatga ega bo'lish, axborotdan foydalana olish yoki sifat jihatidan yangi axborotni yaratish muhimdir. Ta'limni axborotlashtirish jamiyat hayotining boshqa sohalarini axborotlashtirishdan oldinda bo'lishi kerak, chunki bu sohada butun jamiyatni axborotlashtirish uchun ijtimoiy, psixologik, umumiy madaniy va kasbiy shart-sharoitlar yaratilgan. Bilimli, eruditsiyasi, keng mafkuraviy dunyoqarashi, eng avvalo, axborot madaniyatiga ega shaxs zamonaviy jamiyatda samarali axborot faoliyatini amalga oshirishga qodir. Zamonaviy jamiyatda insonning axborot madaniyatining eng samarali shakllanishi ta'lim tizimi orqali amalga oshiriladi. Biz o'quvchilarning umumiy madaniyatini shakllantirishni o'rta kasb-hunar ta'limining ustuvor vazifalaridan biri deb bilamiz,

chunki shaxsning talabalik yillarida shakllangan madaniyat darajasi uning kasbiy faoliyatidagi farovonligini belgilaydi.

«Ijtimoiy tarmoq» atamasini 1954 yilda sotsiolog Jeyms Barns muomalaga kiritgan bo'lib, o'sha paytlarda uning internetga aloqasi bo'lmagan va unga shunday ta'rif berilgan: «Ijtimoiy tarmoq – ijtimoiy obyektlar hisoblanadigan (odamlar va tashkilotlar) tugunlar guruhi va ular orasidagi aloqalar (ijtimoiy munosabatlar)dan tarkib topgan ijtimoiy tuzilmadir». Oddiyroq qilib aytganda, ijtimoiy tarmoq – ma'lumotlar, bir taraflama yoki ikki taraflama aloqalarga ega bo'lgan odamlar guruhidir. Olib borilgan axborot-tahliliy natijalar va statistik ma'lumotlarga ko'ra, Facebook hozirgi vaqtda dunyoda eng mashhur ijtimoiy tarmoq sifatida yetakchi o'rinda bormoqda. Bugungi kunga kelib, Facebook tarmog'ida ro'yxatdan o'tganlar soni bir necha milliard kishidan ortganligi ma'lum qilingan. Undan keyingi o'rinlarni esa Twitter, Instagram, LinkedIn, Google+, Pinterest, Snapchat, YouTube, Reddit, WhatsApp, Flickr, Weibo egallab kelmoqda.

Hozirgi kunda ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati haqida ortiqcha ta'rif berishga hojat yo'q. Negaki o'zaro muloqotda, biznesda, yangi mijozlar topishda, mahsulot sotuvini oshirishda, biror soha bo'yicha mutaxassis tanlovida ijtimoiy tarmoqlardan to'g'ri foydalanish strategiyasini yo'lga qo'yib olish kerak bo'ladi. Tahlil qilishni qulaylashtirish maqsadida mavjud ijtimoiy tarmoq platformalarini asosiy funksiyalariga ko'ra guruhlarga bo'lib chiqdik.

Muloqot qilishga mo'ljallangan ijtimoiy tarmoqlar (Relationship networks)

Bu hozirda eng talabgor va eng ko'p foydalanuvchilarga ega bo'lgan ijtimoiy tarmoqlardir. Bularga Facebook, V Kontakte, Odnoklassniki, LinkedIn misol keltirish mumkin. Bu ijtimoiy tarmoqlar dastlab paydo bo'lgan bo'lmasa ham, hozirda barcha sohalarda yetakchi hisoblanadi. Bu ijtimoiy tarmoqlar birinchilarda bo'lib o'z foydalanuvchilariga o'zining personal mini saytlarini taklif qilgan, bu keyinchalik profil deb nomlangan. Bu muloqot saytlari bir platforma doirasida maksimum imkoniyatlarni taqdim etishga harakat qiladilar. Shartli ravishda bu muloqot saytlarini qo'yidagi kategoriyalarga bo'lishimiz mumkin.

- Shaxsiy aloqalar (kontakt)lar tarmoqlari
- Professional tarmoqlar
- Deytinglar (tanishuv saytlari)

Media kontent almashuviga mo'ljallangan ijtimoiy tarmoqlar (Media sharing networks)

Ijtimoiy tarmoqning bu turi foydalanuvchilarga video va foto materiallarni o'zaro almashishga imkon beradi. Bularga Flickr, Instagram, YouTube, Vimeo, Vine, Snapchat.

Muhokamalar va izohlarga mo'ljallangan ijtimoiy tarmoqlar (Online reviews)

Yelp va Urbanspoon xorijiy tarmoqlari geolokatsiya va mahalliy biznes haqida sharh va tavsiyalar qoldirish qobiliyatiga asoslangan. Airbnb va Uber sayohatchilar turar joylari va shaxsiy tashuvchilar haqidagi sharhlarga e'tibor qaratadi. Bunday ijtimoiy media foydalanuvchilarga xarid qilish to'g'risida qaror qabul qilish uchun barcha kerakli ma'lumotlarni to'plashga yordam beradigan ulkan bilim bazasidir. Siz tinglovchilaringizning ishonchini qozonish, ijobiy fikr-mulohazalarni qabul qilish va salbiy sabablarni bartaraf etish uchun qo'lingizdan kelganini qilishingiz kerak.

Jamoaviy muhokamalarga mo'ljallangan ijtimoiy tarmoqlar (Discussion forums)

Jamiyatlar, forumlar, savol-javob xizmatlari ijtimoiy medianing birinchi turlaridandir. Ushbu turdagi zamonaviy vakillariga Quora, Reddit va Digg kiradi. Foydalanuvchilar o'rtasidagi o'zaro ta'sir mexanizmining asosini bilim almashish zarurati tashkil qiladi. Foydali bo'lish - bunday xizmatlar bo'yicha brendlar uchun asosiy vazifa. Ammo ehtiyot bo'ling - mahalliy auditoriya tajovuzkor reklamani yoqtirmaydi, agar siz ushbu qoidani e'tiborsiz qoldirsangiz, foydalanuvchilarning salbiy munosabatiga duch kelishingiz yoki hatto moderator tomonidan taqiqlanish xavfi mavjud. Bu holatda eng yaxshi strategiya ekspert sifatida muhokamada qatnashish yoki oxirgi chora sifatida o'z brendingizdan muhokamaga tegishli bo'lgan maqola yoki trening videosiga havolani joylashtirish bo'ladi.

Mualliflik huquqlariga mo'ljallangan ijtimoiy tarmoqlar (Social publishing platforms)

Ushbu turdagi ijtimoiy media bloglar va mikro-bloglar uchun xizmatlarni o'z ichiga oladi, bu erda foydalanuvchilar matn va media kontentini yaratadilar va nashr etadilar. Bunga Twitter, Medium va Tumblr kabi mashhur platformalar kiradi va agar Twitterning biznes uchun afzalliklari taqdimotga muhtoj bo'lmasa, unda boshqa platformalarda hikoya biroz boshqacha - agar sizning muloqot strategiyangiz original kontent yaratishni o'z ichiga olsa, u holda siz ijtimoiy media ma'lumotlaridan foydalangan holda auditoriyangizni kengaytirishingiz mumkin. Bunga qo'shimcha ravishda, qidiruv tizimlari ushbu saytlarda nashr etilgan tarkibni juda tez indekslaydi:

Ijtimoiy xatcho'plar saytlari (Bookmarking sites)

StumbleUpon, Pinterest, Flipboard bu xizmatlar bo'lib, foydalanuvchi o'zining shaxsiy kutubxonasiga tarkib to'playdi va boshqa hamjamiyat a'zolari obuna bo'lishi mumkin. Odatda, ushbu ijtimoiy media platformalari ko'proq tegishli kontentni taklif qilish uchun qiziqishlarni o'rganadi. Bu erda biznes uchun eng aniq vazifa - ularning onlayn mavjudligini foydalanuvchilarga qulay qilishdir: kontentni asosiy ijtimoiy xatcho'p xizmatlari standartlariga optimallashtirish, xatcho'plar uchun tugmalarni qo'shish va h.k. Shuningdek, siz o'z kanalingizda kontent yaratishingiz va saralashingiz mumkin: masalan, Pinterestda "taxta" yarating va u erda foydalanuvchilarni qiziqtiradigan kontentni nashr qiling yoki foydalanuvchi tomonidan yaratilgan kontentni qayta joylashtiring.

Qiziqishlarga asoslangan tarmoqlar (Interest-based networks)

Ijtimoiy tarmoqlar bizga taqdim etayotgan eng ommabop imkoniyat - bu hamfikrlar va qiziqishlari o'xshash odamlarni topishdir. Masalan, Last.fm musiqa ixlosmandlari uchun tarmoq, Goodreads adabiyot ixlosmandlari uchun. Ushbu turdagi ijtimoiy tarmoq sanoat hamjamiyatlari yoki noshirlar uchun juda mos keladi. Bundan tashqari, agar sizning biznesingiz sevimli mashg'ulotingiz bilan bog'liq bo'lsa, siz mavjud jamoaga qo'shilishingiz yoki o'zingizni yaratishingiz mumkin.

Zamonaviy ta'lim jarayonida ijtimoiy tarmoqlar muhim o'rin tutib, talabalar va o'qituvchilarga muloqot qilish, hamkorlik qilish va axborot almashish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ushbu maqolada biz ijtimoiy tarmoqlarning asosiy turlari va ularning ta'limdagi ahamiyatini ko'rib chiqamiz.

1. Ta'lim ijtimoiy media: Bular ta'lim maqsadlari uchun maxsus ishlab chiqilgan maxsus platformalardir. Ular o'qituvchilarga kurslar yaratish, materiallarni nashr etish, blog yuritish va talabalar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Ushbu ijtimoiy tarmoqlar ko'pincha o'quvchilar yangi mavzularni o'rganishlari, testlarni topshirishlari va turli mamlakatlardagi o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan muloqot qilishlari mumkin bo'lgan onlayn ta'lim imkoniyatlarini taqdim etadi.

2. Professional ijtimoiy tarmoqlar: Bular muayyan soha mutaxassislarini birlashtiradigan platformalardir. Ular talabalar va o'qituvchilarga ish topish, tajriba va murabbiylik almashish va professional tarmoqlarni yaratish imkonini beradi. Bunday ijtimoiy tarmoqlar an'anaviy ish qidirish usullarini to'ldiradi va kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

3. Umumiy ijtimoiy tarmoqlar: Bular ta'limga ixtisoslashtirilmagan, ammo ta'lim jarayonida foydali bo'lishi mumkin bo'lgan platformalardir. Masalan, Facebook, Instagram va Twitter'dan sinfdoshlar bilan muloqot qilish, o'quv materiallarini almashish va guruh loyihalarini tashkil qilish uchun foydalanish mumkin. Shuningdek, ular o'qituvchilarga o'quvchilar bilan muloqot qilish uchun sahifalar va guruhlar yaratishga imkon beradi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati:

1. Ta'lim olish imkoniyatini yaxshilash: Ijtimoiy tarmoqlar talabalarga o'quv materiallaridan foydalanish va o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan istalgan vaqtda va dunyoning istalgan nuqtasidan muloqot qilish imkonini beradi.

2. Hamkorlik va bilim almashish: Ijtimoiy tarmoqlar talabalar va o'qituvchilarga fikr, tajriba va materiallar almashish imkonini beradi. Bu tanqidiy fikrlash, muammolarni hamkorlikda hal qilish va yangi bilimlarni yaratishga yordam beradi.

3. Raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish: Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish talabalarga ma'lumot qidirish, uning ishonchliligini baholash, kontent yaratish va onlaynda samarali muloqot qilish kabi raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

4. Ijtimoiylashtirish va motivatsiya: Ijtimoiy media talabalar uchun o'z yutuqlari bilan bo'lishish va tengdoshlari va o'qituvchilaridan fikr-mulohaza va yordam olish uchun platforma bo'lishi mumkin. Bu ijobiy o'zaro munosabatlarni va talabalar motivatsiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlardan qo'yidagi yo'nalishlarda foydalanamiz:

- ❖ Muloqot;
- ❖ Ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb qilish;
- ❖ Savodxonlik, muloqot va o'qish ko'nikmalarini oshirish;
- ❖ Darslarni masofadan o'qitish imkoniyati;
- ❖ Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish. Umuman olganda, ijtimoiy media ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, hamkorlik va bilim almashishni qo'llab-quvvatlash, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish va talabalarning ijtimoiylashuvi va motivatsiyasini osonlashtirish orqali zamonaviy ta'limda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA INTERNET MANBAALAR:

1. Ergashevich, E. A. (2023). INTERNET TARMOG'I AXBOROT XURUJLARI. ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, 6(3).
2. Ergashevich, E. A. (2023). TALABA YOSHLAR MEDIASAVODXONLIGI-DAVR TALABI. ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, 6(3).
3. Ergashevich, E. A. (2023). Internet Tarmog 'i Xizmat Turlarining Zamonaviy Tahlili. Journal of Innovation in Education and Social Research, 1(3), 174-176.
4. Ergashevich, E. A. (2017). Implementation of Modern Pedagogical Technologies in the Process of Training Sessions. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 6(5), 37-47.

5.

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%>

D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%81%D0%B5%D1%82%D1%8C

6. <https://diso.ru/blog/39> 7. <https://vk.com/@ezhteis-socialnye-seti-kak-sredstvo-formirovaniya-informacionnoi-i-o>